

Όταν ο στρατηλάτης Κωνσταντίνος ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ ΜΠΑΛΤΖΑΝ διηύθυνε τήν μάχην του Κιλκίς

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΠΑΛΤΖΑΝΟΥ ΙΑΤΡΟΥ Κ. ΣΟΦΡΑ

λαμού του 1913, παραθε-
τομεν, έν συντομία μερικά
άξιομνημόνευτα γεγονότα που
συνέδεσαν τήν ιστορικήν μα-
κεδονικήν κωμόπολιν Μπάλτζα
μέ τήν νικηφόρον εκείνην
έθνικήν προσπάθειαν, χάρις εις
τήν οποίαν άπετράπη ή δούλω-
σις του βορείου έλληνικού χώ-
ρου εις τούς Βουλγάρους:

Ήτο ή 19η 'Ιουνίου, όποτε
παρατηρήθη έκτακτος στρατιω-
τική κίνησις και έφθασεν εις
τήν Μπάλτζαν τό Γενικόν Στρα-
τηγείον. Οί άξιωματικοί έγκα-
τεστάθησαν εις διάφορα οική-
ματα του χωρίου, συνάμα δέ,
διεδόθη ή πληροφορία ότι θα
ήρχετο και ό αρχιστράτηγος
Βασιλεύς Κωνσταντίνος. Πράγ-
ματι περί ώραν 8ην πρωινήν, ά-
φίκετο ούτος, γενόμενος έν-
θουσιωδώς δεκτός, υπό τών κα-
τοίκων, οί όποιοί είχαν πληροφο-
φορίας περί τής έλεύσεώς του
και τόν άνέμενον από θαθείας
πρωίας. Τόν ύπεδέχθησαν οί
προύχοντες μετά τών Ιερέων
και διδασκάλων έξω του χωρί-
ου και εις θέσιν Γέφυρα Ου-
λούκι, παρευρισκομένου και του
χαράσσοντος τās γραμμάς ταύ-
τας, νεαρού τότε Ιατρού έν τή
κοινότητι.

Ο στρατηλάτης Βασιλεύς,
έχων παρά τό πλευρόν του τόν
άδελφόν του άείμνηστον Πρί-
γκιπα Άνδρέαν, Ιλαρχον τότε,
παρ' ότι κατεπείγετο νά φθάση
εις τό Στρατηγείον του, είχε
τήν ύπομονήν νά άκούση και
τήν προσφώνησιν του διευθυν-
του του δημοτικού σχολείου, ά-
ειμνήστου Γεωργίου Φυλλίδη, με-
τά τό πέρας τής όποιας είσήλ-
θεν έσπευσμένως εις τήν Κοινό-
τητα, όπου τόν άνέμενον άγωνι-
ωδώς οί έπιτελείς.

Ο Βασιλεύς έγκατεστάθη εις
τήν επί τής πλατείας οικίαν
του προύχοντος άειμνήστου Άν-
δρέου Λίγδα, αλλά τās περισ-
σοτέρας ώρας τής ήμέρας διήρ-
χετο καθήμενος υπό τήν σκιάν
του πλατάνου εις τήν πλατείαν,
έχων ως πρόχειρον γραφείον έ-
να στρογγυλό τραπεζάκι του κα-
φενείου από λαμαρίνα. Είχε πρό
αυτού τόν σχετικόν έπιτελικόν
χάρτην και με δύο μολύβια, έ-
να κόκκινο και ένα μπλέ, έσημεί-
ωνε τās διαφόρους φάσεις τών
έν εξέλιξει εύρισκομένων στρα-
τιωτικών έπιχειρήσεων του έλ-
ληνοβουλγαρικού μετώπου. Αί
στιγμαί ήσαν ήσαν έκρως
συγκινητικάί δι' όλους ήμάς
τούς παρακολουθούντας.

Ο στρατηλάτης Βασιλεύς
παρηκολούθει τās στρατιωτι-
κάς έπιχειρήσεις με έξαιρετι-
κήν έντασιν τής προσοχής του,
άλλά και με θαυμαστήν ψυχραι-
μίαν. Τό έλληνικόν πυροβολικόν
έβαλεν από τά ύψώματα τής
Μπάλτζας κατά τών Βουλγάρων
οί όποιοί είχαν άχυρωθή εις τό
άπέναντι χωρίον, Άμπάρ Κιόι
τότε καλούμενον, νύν Μάνδρες.
Εις τό κέντρον έμάχετο ή 4η
Μεραρχία πεζικού υπό τόν στρα-
τηγόν Μοσχόπουλον έχουσα έ-
κατέρωθεν τās λοιπάς Μεραρ-
χίας. Ο άγών ήτο σκληρός, άλ-
λά διεξήγετο με έξάίρετον τό
ήθικόν του Έλληνικού Στρατού,
ό όποιος έμάχετο με πάθος διά
τήν νίκην. Η γιγαντιαία μάχη
διεξήγετο υπό καύσωνα του 'Ι-
ουνίου έν μέσω άναυπερβλήτων
έμποδίων, δεδομένου ό-τι ό μα-
χώμενος Έλληνικός Στρατός έ-
πετίθετο κατά του έχθρου άδια-
κόπως έν μέσω πυρκαϊών, οί
όποιοί έπροκαλούντο εις τά ά-
θέριστα σιτηρά τής πεδιάδος
πρός Κιλκίς από τās έκρηγνυ-
σάμενας όβίδας του έχθρου πυ-
ροβολικού.

Με τήν έναρξιν τής μάχης
ήρχισαν νά διακομίζωνται και
οί πρώτοι τραυματίαι εις Μπάλ-
τζαν, τοποθετούμενοι προσωρ-
νώς εις τās αίθούσας του πα-
λαιού δημοτικού σχολείου, ως
σταθουό πρώτων βοηθειών. Κατό-
πιν δέ διαλογής οί έξ αυτών σε-
βαρώς τραυματισμένοι διεκομί-
ζοντο εις τά νοσοκομεία τής
Θεσσαλονίκης. Μεταξύ τών πρώ-
των τραυματιών ήτο και ό άεί-
μνηστος ταγματάρχης πεζικού
Άντώνιος Κουτήφαρης, με δια-
μπερές τραύμα τής κοιλίας έκ
σφαίρας πυροβόλου όπλου. Έ-
πειδή ή γενική του κατάστασις
δέν επέτρεπε τήν μεταφοράν του
εις Θεσσαλονίκην, μετεφέρθη ού-
τος εις τήν κατοικίαν του τό-
τε Ιατρού τής κοινότητος, ό-
που έσυνεχίσθη υπό στρατιω-
τικού Ιατρού ή δέουσα περίθαλ-
φις. Δυστυχώς τό τραύμα ήτο

πρωίνας ώρας τής 20ης 'Ιου-
νίου, ό ταγματάρχης ύπέκυψε
εις τό μοιραϊόν. Η κηδεία του
έγένετο πάνδημος. Παρηκολούθη-
σαν αυτήν οί έπιτελείς του Γε-
νικού Στρατηγείου και πλήθος
κόσμου έκ τής κοινότητος. Ο
νεκρός έν μέσω γενικής συγκινή-
σεως και με τās άπονεμηθείσας
ύψηλάς στρατιωτικάς τιμάς έ-
τάφη εις τό νεκροταφείον τής
κοινότητος, όπου ύπάρχει μέχρι
σήμερον ό τάφος του.

Οί Βούλγαροι άπωθούνται
ταχέως από τό χωρίον Μάνδρες
και ύποχωρούντες, όχυρούνται
εις τά ύψώματα του Κιλκισίου,
τό όποιον είχαν εις τήν κατο-
χήν των. Αλλά και εκεί, κατά
τήν διεξαχθείσαν σκληράν μά-
χην, τό έλληνικόν πεζικόν και
πυροβολικόν τούς έθέριζεν, έπε-
νεργούσης δέ και τής θείας
Προνοίας, έξετοπίσθησαν τήν
21ην 'Ιουνίου από τό Κιλκίς,
τό όποιον αύθημερόν κατελήφθη
έν μέσω έξάλλου ένθουσιασμού
από τά νικηφόρα έλληνικά στρα-
τεύματα. Η είδησις τής πτώ-
σεως του Κιλκίς μετοδόθη ά-
στραπιαίως εις Μπάλτζαν, όρ-
θιοί δέ πάντες έχειροκροτήσα-
μεν ζωηρότατα διά τό χαρμόσυ-
νον γεγονός και έζητωσαν υγά-
σαμεν εύχόμενοι όμοίαν έπιτυ-
χίαν και εις τόν περαιτέρω ά-
γώνα. Ο Βασιλεύς Κωνσταντί-
νος κατασυνυκεκίνημένος έδεχε-
το τά συγχαρητήρια τών μελών
του Στρατηγείου, αύθημερόν δέ
άνεχώρησε διά τήν νέαν προωθη-
μένην γραμμήν τής προελάσε-
ως του στρατού, διανυκτερεύ-
σας πλέον υπό σκηνήν.

Κατά τήν πρώτην ήμέραν τής
μάχης του Κιλκίς συνέβη εις
τήν Μπάλτζαν και τό έξής ά-
ξιοσημείωτον άνέκδοτον, εις
τήν πλατείαν του χωρίου, όπου
ό άείμνηστος αρχιστράτηγος
Βασιλεύς παρηκολούθει τήν εξέ-
λιξιν τών έπιχειρήσεων καθήμε-
νος έμπρός από ένα τραπεζάκι
του καφενείου του Βασιλείου
Άδάμου, υπό τήν σκιάν του έ-
κει μεγάλου πλατάνου. Επειδή
με τήν πάροδον τών πρωϊνών ώ-
ρών ή σκιά ύπεχώρει, ό δέ άγω-
νίων Βασιλεύς εξέδιδε τās δε-
ούσας διαταγάς άσκεπής και ύ-
πό τήν επίδρασιν του καυτερού
ήλίου τής θερινής εκείνης έπο-
χής, ό νεαρός τότε διάδοχος,
άειμνηστος κατόπι Βασιλεύς
Γεώργιος Β' πλησιάσας τόν
πατέρα του Βασιλέα, παρεκάλε-
σεν αυτόν νά μετακινηθί με τό
πρόχειρον γραφείον του, διά νά
προφυλάσσεται από τās άκτί-
νας του ήλίου. Αλλά ό Βασι-
λεύς όχι μόνον δέν έδέχθη νά
μετακινηθί παρά, επέπληξε τόν
διάδοχον διά τήν παρατήρησιν
του, είπών ότι δέν λαμβάνει ού-
τος (ό Διάδοχος) ύπ' όψιν του
ότι ό μαχώμενος στρατός εύρί-
σκετο άδισκάπως έκτεθειμένος
εις τās άκτίνας του ήλίου και
υπό δυσμενείς συνθήκας. Δι' ό
και έτιμώρησεν αυτόν με τριώ-
ρον όρθοστασίαν άσκεπή υπό
τās άκτίνας του ήλίου, προς
παραδειγματισμόν. Περί του έ-
πεισοδίου έπληροφορήθη από
τόν τότε έπιτελή άξιωματικών
Χρήστον Λιώτην έκ Στρωμνί-
της, συμμαθητήν μου άλλωτε
εις τό Γυμνάσιον Θεσσαλονίκης.
Ούτος, εις έρώτησιν μου, διατί
ό διάδοχος ίσταται όρθιος, ά-
σκεπής υπό τās άκτίνας του
ήλίου, μου είπεν ότι έτιμωρήθη
από τόν πατέρα του διά τήν
υπόδειξιν, που του είχε κάμει
πρό όλίγου, νά προφυλαχθί από
τās άκτίνας του ήλίου άλλάσ-
σων θέσιν.

Εις άνάμνησιν τής επί τριή-
μερον παραμονής του τότε άρ-
χιστράτηγου Βασιλέως Κων-
σταντίνου ει- Μπάλτζαν, έντει-
χίσθη υπό τής κοινότητος εις
τήν οικίαν του Άνδρέα Λίγδα
άναμνηστική πλάξ, εις τήν πρό-
σοψιν τής οικίας, μαρτυρούσα
ότι από τήν Μπάλτζαν ήρχισεν
ό νικηφόρος κατά τών Βουλγά-
ρων πόλεμος του 1913 με άπο-
τέλεσμα τήν περίλαμπρον τελι-
κήν νίκην. Η πλάξ έχει τό ά-
κόλουθον κείμενον:

«Ένταύθα ό Στρατηλάτης
Βασιλεύς τών Έλλήνων, Κων-
σταντίνος ΙΒ' έγκατέστησε τό
Στρατηγείον του, κατά τήν τρι-
ήμερον γιγαντομαχίαν του Κιλ-
κίς και, μετά του γενναίου
Στρατού του, κατενίκησε και
κατετρόπωσε τούς Βουλγάρους
κατά τήν 21ην 'Ιουνίου 1913».

ΧΡΥΣΟΣΤ. Ι. ΣΟΦΡΑΣ.

Συνταξιούχος Ιατρός.